

Гончар А. Г.,
здобувач кафедри економіко-правових дисциплін
Національної академії внутрішніх справ

ВИДИ ФІНАНСУВАННЯ І МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

THE TYPES OF FINANCING AND LOGISTICS OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE

У статті визначено поняття фінансового забезпечення Національної поліції України. Проаналізовано основні види фінансування Національної поліції України, а саме: з коштів державного та місцевого бюджетів, а також коштів, отриманих за надання оплатних адміністративних послуг у розмірі, визначеному законодавством України; гранти; інші джерела, не заборонені законодавством. Розглянуто сучасний стан матеріально-технічного забезпечення органів поліції. Запропоновано ефективні форми і методи підвищення рівня матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України.

Ключові слова: Національна поліція України, патрульна поліція, державний бюджет, місцевий бюджет, матеріально-технічне забезпечення, боєприпаси, техніка, формений одяг, транспортні засоби.

В статье определено понятие финансового обеспечения Национальной полиции Украины. Проанализированы основные виды финансирования Национальной полиции Украины, а именно: из средств государственного и местного бюджетов, а также средств, полученных за предоставление платных административных услуг в размере, определенном законодательством Украины; гранты; другие источники, не запрещенные законодательством. Рассмотрено современное состояние материально-технического обеспечения органов полиции. Предложены эффективные формы и методы повышения уровня материально-технического обеспечения Национальной полиции Украины.

Ключевые слова: Национальная полиция Украины, патрульная полиция, государственный бюджет, местный бюджет, материально-техническое обеспечение, боеприпасы, техника, форменная одежда, транспортные средства.

This article defines the concept of financial support for the National Police of Ukraine. The author analyzes the main types of financing of the National Police of Ukraine, namely: financing from the state and local budgets, as well as funds received for the provision of paid administrative services in the amount determined by the legislation of Ukraine; grants; other sources not prohibited by law. The author is considered the current state of material and technical support of the police. The article is proposed the effective forms and methods of increasing the level of material and technical support of the National Police of Ukraine.

Key words: National Police of Ukraine, patrol police, state budget, local budget, logistics, ammunition, machinery, uniforms, vehicles.

Постановка проблеми. Фінансове забезпечення діяльності Національної поліції України виступає однією з умов ефективного та результативного виконання відповідних завдань та функцій в означеній сфері. Завдяки цьому виду забезпечення створюється можливість для формування матеріальної основи та технічної бази для провадження роботи органами поліції. Достатній обсяг фінансування необхідний в усіх сферах державного управління, оскільки, крім іншого, це дозволяє запобігти корупційним правопорушенням та є гарантією незалежності відповідного органу та належного виконання державними органами своїх функціональних обов'язків.

Актуальність теми дослідження підтверджується недостатністю наукових робіт, що присвячені визначенню фінансового і матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України з урахуванням положень нового Закону «Про Національну поліцію», що у поєднанні з необхідністю комплексного наукового аналізу даного питання обумовлює важливість та своєчасність даної статті. окремі аспекти фінансового і матеріально-технічного забезпечення діяльності правоохоронних органів, у тому числі органів внутрішніх справ, досліджували такі вчені, як: О.М. Бандурка, О.О. Бандурка, Д.М. Бахрах, О.К. Безсмертний, Л.В. Борець,

Л.К. Воронова, С.В. Венедіктов, В.Я. Гоц, О.В. Домбровська, В.М. Зінич, М.С. Ільницький, С.М. Кавун, О.М. Клюєв, В.В. Конопльов, М.І. Корнієнко, К.Ю. Мельник, О.М. Музичук, Ю.С. Назар, О.Ю. Синявська, А.І. Суббот, Н.В. Янюк та багато інших. Однак на сьогоднішній день відсутні актуальні комплексні дослідження, присвячені фінансовому і матеріально-технічному забезпечення діяльності Національної поліції Україні, що ще раз підкреслює важливість запропонованої теми.

Виклад основного матеріалу. Проблема фінансового забезпечення правоохоронних органів взагалі та органів внутрішніх справ зокрема, неодноразово ставала предметом дослідження вітчизняних та зарубіжних науковців.

Так, А.І. Суббот фінансове забезпечення правоохоронних органів визначає як систему фінансових відносин, чітко визначені державними та відомчими нормативними правовими актами. Це, як зазначає вчений, діяльність, яка здійснюється в межах фінансової системи держави в усіх її проявах та виступає формою участі в розподілі грошових коштів шляхом отримання фінансових ресурсів. Зміст фінансового забезпечення правоохоронних органів випливає з його мети: наділення правоохоронних органів відповідними матеріально-техніч-

ними ресурсами, потрібними не лише для виконання основних обов'язків і завдань, а й для забезпечення їхньої професійної діяльності [15, с. 17].

Отже, науковець акцентує увагу на важливому значенні фінансового забезпечення та вказує на те, що органи внутрішніх справ (поліції) у процесі їх фінансового забезпечення вступають в особливий вид правовідносин – фінансові правовідносини. Вступ у даний вид правовідносин зумовлений участю органів внутрішніх справ (поліції) в розподілі коштів Державного бюджету, а також акумуляції грошових коштів, що надходять з інших джерел.

Фінансове забезпечення діяльності Національної поліції України в адміністративно-правовому аспекті можна визначити як процес розподілу бюджетних коштів, а також надходження та використання фінансових ресурсів з інших, не заборонених законодавством джерел, в обсягах, необхідних для оплати праці, медичного, санаторно-курортного, пенсійного, житлового та інших видів соціального забезпечення поліцейських та, у встановлених випадках, членів їх сім'ї.

Відповідно до ст. 105 Закону України «Про Національну поліцію» фінансування і матеріально-технічне забезпечення поліції здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, а також інших джерел, не заборонених законом. Також встановлено, що майно поліції є державною власністю і належить їй на праві оперативного управління. Органи поліції здійснюють володіння, користування та розпорядження майном у порядку, визначеному законом.

Так, Законом України «Про Державний бюджет на 2016 рік» на утримання Національної поліції України виділено 14 771 209,3 тис. грн., із яких: 10 098 363,1 тис. грн. – на фінансування оплати праці; 1 000 000 тис. грн. – на реалізацію заходів щодо підвищення обороноздатності і безпеки держави [9].

Законом України «Про Державний бюджет на 2017 р.» на фінансування діяльності Національної поліції України виділено 15 500 000 тис. грн. [10], що майже на 5% більше за попередній період. Із них 11 532 718,9 тис. грн. – на оплату праці поліцейських та інших службовців органів поліції.

Таким чином, найбільший обсяг витрат Державного бюджету, що спрямовані на фінансування діяльності Національної поліції України, спрямовуються на оплату праці працівників органів та установ поліції. Деталізація видатків на фінансування конкретних видів діяльності Національної поліції України в Законі не наводиться.

Основним елементом у структурі фінансового забезпечення органів поліції є грошове забезпечення персоналу. О.М. Музичук визначає грошове забезпечення як винагороду, що виплачується за виконання ним обумовленої трудовим договором (контрактом) службово-трудової функції і складається як із основних виплат, які провадяться незалежно від можливостей бюджетного фінансування, так і інших додаткових його видів, які мають право установлювати керівники органів і підрозділів внутрішніх справ у межах фонду оплати праці [7, с. 9].

До складу грошового забезпечення, відповідно до Наказу Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Порядку та умов виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та курсантам вищих навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ із специфічними умовами навчання», входять: 1) посадовий оклад; 2) оклад за спеціальним званням; 3) щомісячні додаткові види грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, які мають постійний характер); 4) премії; 5) одноразові додаткові види грошового забезпечення.

Постановою Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції» затверджено схему окладів за спеціальним званням поліцейських; схему посадових окладів курсантів вищих навчальних закладів Міністерства внутрішніх справ із специфічними умовами навчання та схеми посадових окладів поліцейських.

Розглядаючи структуру та розміри грошового забезпечення працівників поліції, слід відзначити, що в порівнянні з рівнем оплати праці колишніх працівників органів внутрішніх справ і, зокрема, міліції, відбулось не тільки значне підвищення розмірів посадових окладів поліцейських, але й були суттєво змінені структура грошового забезпечення та порядок нарахування доплат та премій.

Таким чином, проблеми, які існували у сфері оплати праці працівників органів внутрішніх справ, та на які вказували науковці, були усунені. Наприклад, К.Ю. Мельник та В.Я. Гоц, досліджуючи проблему у сфері грошового забезпечення осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ в 2011 р. вказували на те, що дані проблеми викликані низькими фінансовими можливостями країни. Поряд з цим, вчені застерігали, що неналежним чином забезпечений у матеріальному плані правоохоронець схильний до корупційних проявів, що, в кінцевому підсумку, завдає шкоди економіці країни та її іміджу [6, с. 464]. Звичайно, підвищення рівня оплати праці поліцейських не гарантує повної ліквідації проявів корупційної поведінки в органах поліції, однак, впливаючи на престиж служби в Національній поліції, може значно покращити ситуацію та знизити рівень правопорушень та злочинів, вчинюваних поліцейськими. Вже сьогодні можна спостерігати позитивні зміни в галузі, що передусім позначаються на рівні довіри громадян до Національної поліції.

Отже, за загальним правилом, фінансування та матеріально-технічне забезпечення Національної поліції України здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету. В той же час не виключається можливість отримання фінансових та матеріально-технічних ресурсів з інших джерел надходження, які Законом не обмежені.

Зокрема, Постановою Кабінету Міністрів України від 26 жовтня 2011 р. № 1098 «Деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби платних послуг» визначається пере-

лік платних адміністративних послуг, які можуть надаватися органами поліції. До них віднесено: видача дозволів на придбання і перевезення вогнепальної зброї, боєприпасів, інших предметів, на які поширюється дозвільна система; видача дозволу на зберігання і носіння (реєстрація, перереєстрація) нагородної зброї, мисливської, холодної, пневматичної зброї, інших предметів, на які поширюється дозвільна система; видача посвідчення водія на право керування транспортними засобами; видача свідоцтва про допуск транспортних засобів до перевезення небезпечних вантажів та ін.

Крім надходжень із Державного бюджету та коштів, отриманих від надання оплатних адміністративних послуг, законодавство України допускає часткове фінансування Національної поліції України за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Так, Законом України «Про Національну поліцію» передбачено, що виконавчі комітети сільських, селищних, міських рад надають безоплатно органам і підрозділам поліції служbowі приміщення, обладнані меблями і засобами зв'язку, транспорт та інші матеріально-технічні засоби. Також регламентовано, що комунальні та приватні підприємства можуть виділяти органам та підрозділам поліції кошти, транспорт та інші матеріально-технічні засоби, необхідні для виконання повноважень поліції.

Також, МВС, отримує гранти для здійснення реформ та становлення Національної поліції України. Тому можна говорити про залучення фінансів не лише з бюджетних джерел.

Отже, фінансування діяльності органів поліції здійснюється з наступних джерел: коштів державного та місцевого бюджетів, а також коштів, отриманих за надання оплатних адміністративних послуг у розмірі, визначеному законодавством України; гранти; інші джерела, не заборонені законодавством.

Фінансове забезпечення діяльності Національної поліції України є тісно пов'язаним з матеріально-технічним забезпеченням, оскільки вони є взаємообумовленими та мають взаємний вплив.

Доцільно зазначити, що більшість дослідників матеріально-технічне забезпечення органів внутрішніх справ України визначають як систему нормативно закріплених соціально-економічних заходів, що гарантують задоволення матеріальних потреб ОВС для виконання покладених на них завдань та обов'язків.

Зокрема, О. Бандурка та В. Соболєв матеріально-технічне забезпечення правоохоронних органів визначають як систему товарно-грошових і господарських відносин, що виникають між центральними апаратами відповідних правоохоронних органів, органами влади, підприємствами, організаціями, фізичними особами, з одного боку, і правоохоронними органами та їхніми підрозділами – з іншого, в процесі централізованого постачання матеріальних, технічних і військових ресурсів; виконання договорів купівлі-продажу (оптова торгівля), реалізації фондів, комісійного й роздрібного продажу про-

дуктів і засобів виробництва; надання матеріально-технічної допомоги та фінансування їх діяльності.

На підставі вищевказаного можливо визначити, що матеріально-технічне забезпечення Національної поліції України – це є організований державою та її органами процес обігу матеріальних благ (засобів виробництва та предметів споживання) та найбільш раціональне їх доставлення від виробників до споживачів (поліції).

До видів матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України, як правило, належить забезпечення озброєнням, боєприпасами, бойовою та іншою технікою, засобами зв'язку, криміналістичною, оперативною та організаційною технікою, транспортними засобами, речовим, господарським майном, спецодягом, казарменим інвентарем тощо.

Процес матеріально-технічного забезпечення (постачання) складається із декількох взаємопов'язаних актів: вивчення потреб у певному виді матеріальних цінностей та належних фінансових можливостей; проведення тендерів на поставку продукції або (та) послуг; підготовка, укладення договорів; отримання ресурсів, передача їх споживачам.

Питаннями матеріально-технічного забезпечення в системі Національної поліції України в межах відведеної їм компетенції займається ряд служб, а саме: департамент матеріального забезпечення, який є єдиним у системі МВС України практично діючим підрозділом із централізованого матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України, департамент фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку, господарський департамент, управління капітального будівництва та інвестицій.

Діяльність зазначених структурних підрозділів організовується відповідно до діючого законодавства України, указами Президента України та постановами Кабінету Міністрів України, вказівками Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства фінансів України, наказами МВС України, положеннями про департаменти, а також – про самостійні служби Національної поліції України, на які покладено функції забезпечення поліції окремими видами спеціальної техніки, обладнання і матеріалів.

Надалі коротко проаналізуємо певні зрушення в матеріально-технічному забезпеченні на прикладі поліцейських патрульних служб.

По-перше, усі новообрани та призначені поліцейські патрульної служби мають єдиний однострій, який вони отримують безоплатно від держави. Підкреслимо, що це положення закріплено у ст. 20 Закону України «Про Національну поліцію». І на відміну від колишньої міліції, де мали місце неподінокі факти вимушеного придбання форменного одягу співробітниками ОВС за власний кошт, у підрозділах нової патрульної поліції стан речей цілком відповідає задекларованим вимогам закону. І це важливий факт, адже з власного досвіду можемо впевнено говорити, що зовнішній вигляд, а саме однострій для поліцейського, під час забезпечення публічного порядку та безпеки громадян має неабияке значення.

По-друге, для виконання покладених завдань екіпажі поліції забезпечуються сучасними автомобілями таких моделей, як «Toyota Prius», «Hyundai Sonata» та «Mitsubishi Outlander PHEV».

По-третє, відбувається й переоснащення персоналу поліції зручними та необхідними у службовій діяльності технічними засобами (зокрема засобами службового зв'язку, мобільними ноутбуками, GPS-навігаторами, сучасними газоаналізаторами для визначення стану сп'яніння, вимірювачами швидкості руху транспортного засобу тощо). Для реалізації можливості сплати штрафів на місці скоєння адміністративного правопорушення Ощадбанк розпочав оснащення патрульної поліції платіжними терміналами. Цей проект (можливість заплатити штраф на місці) для водія має важливу перевагу, а саме економити його час. Як зазначає представник керівництва Ощадбанку Н. Войтович, «здійснити платіж через термінал дуже просто <...> [5]».

Проте така тенденція спостерігається не всюди. Наприклад, зі слів очільника Національної поліції Тернопільщини О. Богомола можна зрозуміти, що підрозділи новоствореної патрульної служби цього регіону будуть забезпечені автомобілями колишнього автопарку ОВС (деякі з них <...> доремонтували, бо були пошкоджені <...> » [4]).

Отже, з огляду на подібний факт, генерується висновок про те, що матеріально-технічна та фінансова підтримка підрозділів патрульної поліції має бути постійною та достатньою, виходячи з потреб ефективного виконання завдань щодо забезпечення публічної безпеки та охорони громадського порядку, а не мати епізодичний показовий характер. Не може бути дисбалансу у матеріально-технічному забезпеченні підрозділів патрульної поліції «головних міст» (Києва, Львова, Харкова, Одеси, Дніпропетровська) та «другорядних». Виходячи з особливостей регіону (міста), різними можуть бути лише штатний розпис (штат) та кошторис територіальних органів поліції (залежно від кількості персоналу), але принципи фінансування та забезпечення мають бути однаковими.

На сьогоднішній день, потребують пріоритетного забезпечення необхідними технічними засобами експертно-криміналістичні підрозділи. Важливо обладнати спеціальні кімнати для допитів (звуконепроникні стіни, можливість стаціонарного аудіо та відеозапису), адже проведення допитів і дізнань вимагають створення тільки спеціально обладнаних кімнат.

Потребують запровадження різні види широкого багатоканального зворотного зв'язку з різними категоріями громадян (листування, особисті прийоми, соціальні мережі, електронне листування, телефонні консультації, тощо). У підрозділах поліції, що здійснюють адміністративну діяльність у сфері еколо-

гії, відсутнє необхідне оснащення сучасного засобу зв'язку мобільними мережними станціями і пристроями оперативної ідентифікації, обчислювальними комплексами, електронними засобами таємного спостереження і контролю та іншими технічними засобами, що дозволило б вирішити питання людського фактора.

Лише 53% особового складу органів поліції забезпечені засобами індивідуального захисту та активної оборони. Майже 60% спецустанов поліції потребують проведення планових, поточних та капітальних ремонтів, реконструкцій. Їх стан, за оцінкою Європейського комітету проти тортуру, не витримав жодної критики. Не кращою є й ситуація з обладнанням кімнат для затриманих. Тільки 28% з них відповідає встановленим вимогам.

Нестача спеціальної техніки не дозволяє швидко отримати необхідну інформацію щодо осіб, що скотили злочини, і підозрюваних в їх скоєнні, знайти свідків тощо. Низька мобільність служб пов'язана з недостачею автотранспорту, запасних частин та паливно-мастильних матеріалів до нього. Не дозволяє органам поліції діяти ефективно відсутність необхідної кількості спецзасобів та зброї, брак засобів зв'язку, оргтехніки тощо.

Серед найбільш ефективних форм і методів підвищення рівня матеріально-технічного забезпечення Національної поліції України потрібно назвати:

- проведення ефективної модернізації технічного оснащення Національної поліції України;
- суттєве покращення централізованого постачання сучасної техніки і обладнання для підрозділів поліції;
- втілення в практичну діяльність Національної поліції України передового досвіду організації діяльності поліцейських відомств зарубіжних країн, одним із першочергових завдань яких є забезпечення високого рівня матеріально-технічного оснащення.

Проведений у даній статті науково-правовий аналіз фінансового забезпечення діяльності органів поліції надає підстави для висновку, що реформування органів внутрішніх справ та утворення в результаті цього Національної поліції України супроводжується значними фінансовими вливаннями як з Державного бюджету, так і з інших джерел. На законодавчому рівні було підвищено рівень грошового забезпечення поліцейських, запроваджено справедливу структуру оплати праці. Крім того, спостерігається удосконалення та модернізація матеріально-технічної бази органів поліції. У той же час, ще залишається необхідність в оновленні деяких видів обладнання (приміщення органів поліції, слідчі ізолятори тощо), впровадження сучасних інформаційних технологій та систем автоматизованої обробки інформації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Департамент фінансового забезпечення та бухгалтерського обліку Національної поліції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://npu.gov.ua/uk/publish/article/1836802>.
2. Деякі питання надання підрозділами Міністерства внутрішніх справ, Національної поліції та Державної міграційної служби платних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.10.2011 № 1098 // Офіційний вісник України. – 2011. – № 84. – Ст. 3068.
3. Ільницький М.С Організація фінансового та матеріально-технічного забезпечення органів внутрішніх справ України / М.С. Ільницький // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 228.
4. Колеснік Т. Як буде оснащена нова патрульна поліція Тернополя [Електронний ресурс] / Тетяна Колеснік // Сайт міста Тернополя 0352.ua ; (від 02.03.2016). – Режим доступу: <http://www.0352.ua/article/1141592>.
5. Ощадбанк оснащує патрульну поліцію терміналами / Прес-служба Ощадбанку // Миколаївська правда (від 10.12.2015 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nikpravda.com.ua/oshhadbank-osnashhuye-patrolnu-politsiyuterminalami/>.
6. Мельник К.Ю. Проблеми грошового забезпечення осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ / К.Ю. Мельник, В.Я. Гоц // Форум права. – 2011. – № 4. – С. 461–465.
7. Музичук О.М. Сутність та особливості грошового забезпечення персоналу органів внутрішніх справ / О.М. Музичук // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. – 2007. – Вип. 37. – С. 5–11.
8. Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 р. № 988 // Офіційний вісник України. – 2015. – № 96. – Ст. 3281.
9. Про Державний бюджет України на 2016 рік: Закон України від 16.01.2014 № 719-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 5. – Ст. 54.
10. Про Державний бюджет України на 2017 рік: Закон України від 21.12.2016 № 1801-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 3. – Ст. 31.
11. Про затвердження Положення про Департамент матеріального забезпечення МВС [Електронний ресурс] : Наказ МВС України № 665 від 08.06.2015 р. – Режим доступу : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/MVS263.html.
12. Про затвердження Порядку та умов виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та курсантам вищих навчальних закладів МВС із специфічними умовами навчання: Наказ Міністерства внутрішніх справ України від 06.04.2016 р. № 260 // Офіційний вісник України. – 2016. – № 39. – Ст. 1497.
13. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 р. № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40–41. – Ст. 379.
14. Руколайніна І.Є. Окремі проблеми матеріально-технічного та фінансового забезпечення діяльності ОВС України / І.Є. Руколайніна // Форум права. – 2010. – № 2. – С. 437.
15. Суббот А.І. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення правоохранних органів як складові їх безпечної діяльності / А.І. Суббот // Віче. – 2012. – № 24. – С. 16–18.